

БОДНАР ТЕТЯНА ВАЛЕРІЇВНА,

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри цивільного права Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
Україна, м. Київ
e-mail: tvbodnar@ukr.net

УДК 347.2+347.6

Здійснення подружжям права спільної сумісної власності

Досліджено проблеми здійснення подружжям права спільної сумісної власності на майно, що використовується в підприємницькій діяльності суб'єктами господарювання різних організаційних форм і видів – приватним підприємством, господарським товариством, фізичною особою – підприємцем, а також питання щодо визнання недійсними договорів щодо розпорядження майном, що належить чоловікові і дружині на праві спільної сумісної власності, укладених одним із подружжя без згоди іншого.

Ключові слова: право спільної сумісної власності подружжя, приватне підприємство, господарське товариство, фізична особа – підприємець, визнання недійсними договорів.

Постановка проблеми. Майнові відносини становлять матеріальну основу відносин щодо здійснення підприємницької діяльності. Не є винятком і майнові відносини подружжя в разі використання майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності, у підприємницькій діяльності. Тому законодавче врегулювання здійснення подружжям права спільної власності на зазначене майно та на результати підприємництва має неабияке значення для існування майнової основи сім'ї.

Однією зі сфер застосування сімейно-правових норм, що регулюють відносини між подружжям, є сфера майнових відносин, що характеризуються певними особливостями. Специфіка цих відносин полягає, зокрема, в тому, що їх регулювання, крім норм Сімейного кодексу України [1] (далі – СК України), здійснюється низкою загальних норм про власність, майно, майнові права тощо Цивільного кодексу України [2] (далі – ЦК України), а також норм інших законів, що регулю-

ють зобов'язальні відносини, корпоративні відносини, відносини спадкування тощо.

Актуальність теми дослідження обумовлена наявністю дискусій щодо розуміння змісту права спільної сумісної власності подружжя на майно, що використовується у підприємницькій діяльності, а отже, неоднаковим застосуванням відповідних положень цивільного та сімейного законодавства в судовій практиці.

Аналіз досліджень і публікацій. Правовий режим майна, що є спільною сумісною власністю подружжя і використовується в підприємницькій діяльності господарських товариств та приватних підприємств, досліджувався, зокрема, у працях О. В. Дзери, І. В. Жилінкової, І. М. Кучеренко, І. В. Спасибо-Фатєєвої та ін.

Значно менше уваги приділялося правовому режиму майна подружжя, що є їх спільною сумісною власністю, яке використовується одним із подружжя – фізичною особою – підприємцем.

Метою статті є з'ясування правового режиму майна, належного подружжю на праві спільної сумісної власності, та здійснення ними цього права в разі використання майна в підприємницькій діяльності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження правового режиму майна, належного подружжю на праві спільної сумісної власності, і тих змін, яких він зазнає в разі використання зазначеного майна в підприємницькій діяльності, доцільно розпочати, виходячи з організаційних форм підприємництва та видів підприємств за законодавством України.

Згідно з ч. 1 ст. 45 Господарського кодексу України [3] (далі – ГК України) підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, передбачених законом, на вибір підприємця.

Зокрема, як випливає зі змісту статей 62, 63 ГК України, однією з організаційних форм господарювання (підприємництва) є приватне підприємство унітарного типу, створене одним засновником – фізичною особою або юридичною особою (суб'єктом господарювання), що діє на основі їх приватної власності.

У будь-якому разі таке підприємство є суб'єктом права приватної власності. Тому не можна погодитися з твердженням про існування в Україні підприємств – суб'єктів права як власників, так і не власників, коли засновник приватного підприємства залишав за собою право власності на все майно, що його він передав цьому підприємству, і, таким чином, підприємство стало суб'єктом права господарського відання [4, с. 104–105].

При цьому не враховуються положення ч. 1 ст. 74 та ч. 3 ст. 78 ГК України, згідно з якими на праві господарського відання майно закріплюється лише за державним комерційним підприємством та за комунальним комерційним підприємством як суб'єктами підприємницької діяльності. Можливості закріпити майно на праві господарського відання за іншими видами підприємств (у тому числі за приватним) ГК України не передбачає.

Тому в подальшому будемо виходити з того, що *майно приватного підприємства належить останньому на праві власності*.

У літературі зверталася увага на неоднакове застосування судами положень ЦК України і СК України у випадках, коли йдеться про здійснення подружжям прав щодо їх спільного майна. Одна з проблем, що потребує свого розв'язання, полягає у визначенні майна, яке слід визнавати спільною сумісною власністю подружжя.

У зв'язку з цим слід привернути увагу до суперечності, яка міститься в Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «ІКЮ» щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19 вересня 2012 року [5]. Справедливо зазначивши, що вклад до статутного капіталу та виділене із спільної сумісної власності подружжя майно (кошти) передаються у власність приватного підприємства, Конституційний Суд висловив протилежну думку, згідно з якою приватне підприємство (або його частина), засноване одним із подружжя, – це окремий об'єкт права спільної сумісної власності подружжя, до якого входять усі види майна, у тому числі вклад до статутного капіталу та майно, виділене з їх спільної сумісної власності.

Таким чином, Конституційний Суд України дійшов висновку, що статутний капітал та майно приватного підприємства, сформовані за рахунок спільної сумісної власності подружжя, є об'єктом їх спільної сумісної власності.

Помилковість цього висновку полягає, на нашу думку, в безпідставному ототожненні майна приватного підприємства, яке є власністю самого

підприємства як юридичної особи (ч. 4 ст. 62 та частини 1, 2 ст. 66 ГК України) і підприємства як єдиного майнового комплексу, що використовується для здійснення підприємницької діяльності (ч. 1 ст. 191 ЦК України). Саме як єдиний майновий комплекс підприємство або його частина, відповідно до ч. 4 ст. 191 ЦК України, можуть бути об'єктом купівлі-продажу, застави, оренди та інших правочинів.

Оскільки ЦК України (статті 167, 169) відносить державні й комунальні підприємства до юридичних осіб публічного права (про такий вид підприємств, як приватні, ЦК України навіть не згадує), то з очевидністю напрашується висновок про те, що конструкція «підприємство як єдиний майновий комплекс» вживається у ст. 191 ЦК України головним чином для цілей оренди і приватизації державного і комунального майна. Тому не випадково в ч. 3 ст. 191 ЦК України встановлено, що підприємство як єдиний майновий комплекс є нерухомістю.

Після внесення до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного майна» [6] змін, пов'язаних із прийняттям ЦК України, у ній вживаються два терміни: «підприємства... як єдині майнові комплекси» і «єдиний майновий комплекс підприємства» (принагідно зазначимо, що в ч. 3 ст. 66 ГК України йдеться не про підприємство як єдиний майновий комплекс, а про *цілісний майновий комплекс підприємства*).

Отже, з аналізу положень ст. 191 ЦК України випливає, що відносини власності, тим більше спільної сумісної власності подружжя, зазначена

стаття взагалі не регулює, а тому звернення до неї в Рішенні Конституційного Суду України в контексті ч. 1 ст. 61 СК України є необґрунтованим.

За змістом ч. 1 ст. 61 СК України об'єктом права спільної сумісної власності подружжя може бути будь-яке майно, за винятком виключеного з цивільного обороту, проте це не означає, що майно, яке є власністю іншої особи (у нашому випадку – приватного підприємства), може одночасно бути об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Яке ж майно в такому разі слід визнавати спільною сумісною власністю? На наш погляд, можна говорити про два види такого майна: 1) прибуток, отриманий від підприємницької діяльності приватного підприємства його засновником – одним із подружжя; 2) майно, що залишиться в разі ліквідації приватного підприємства після задоволення вимог усіх кредиторів.

Значно простіше вирішується питання щодо майна, яке належало подружжю на праві спільної часткової власності і було внесене одним із них як вклад до статутного капіталу господарського (акціонерного) товариства. Цьому сприяє чіткість формулювань відповідних правових норм законів України «Про господарські товариства» [7] та «Про акціонерні товариства» [8], яка не створює підстав для неоднозначного застосування відповідних правових норм у судовій практиці.

Так, згідно зі ст. 12 Закону України «Про господарські товариства» товариство є власником, зокрема, майна, переданого йому учасниками у влас-

ність як вклад до статутного (складеного) капіталу.

Тому в разі, якщо один із подружжя як засновник (учасник) господарського товариства передав до статутного капіталу майно, що належало подружжю на праві спільної сумісної власності, зазначене майно стає власністю відповідної юридичної особи, а частина прибутку (дивіденди) чи майно, що залишилося після її ліквідації, – буде спільною сумісною власністю подружжя. Разом із тим стосовно господарських товариств слід говорити ще про два види майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, – майно, що одержане одним із подружжя – учасником товариства – в разі виходу його зі складу учасників товариства, і майно (грошові кошти), одержане ним у разі відчуження своєї частки у статутному капіталі товариства чи її частини іншій особі.

Подібним є механізм визначення правового режиму майна, належного подружжю на праві спільної сумісної власності, у разі передання його кооперативу, встановлений Законом України «Про кооперацію». Закон містить також і підстави повернення цього майна із власності кооперативу у власність подружжя.

Особа, яка подала заяву про вступ до кооперативу, вносить вступний внесок і пай у порядку та розмірах, визначених його статутом (ч. 1 ст. 11 Закону «Про кооперацію» [9]). Згідно з ч. 3 ст. 19 цього Закону кооператив є власником, зокрема, грошових та майнових внесків його членів.

Якщо вступний внесок і пай були внесені фізичною особою – одним із

подружжя – за рахунок майна, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, то і всі виплати (у вигляді грошових коштів або іншого майна), які може одержати член кооперативу, також належатимуть подружжю на праві спільної сумісної власності.

Зокрема, у разі виходу або виключення з кооперативу фізична особа має право на одержання своєї загальної частки, яка визначається сумою персоналізованих паїв, у тому числі резервного і спеціального фондів, натурою, грошми або (за бажанням) цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу, а земельної ділянки – у натурі (частини 2, 3 ст. 21 Закону «Про кооперацію»).

Стаття 26 Закону «Про кооперацію» встановлює порядок здійснення *кооперативних виплат* – частини доходу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі у господарській діяльності кооперативу, та *виплат на паї* – виплат частини доходу кооперативу на паї члена кооперативу.

Насамкінець ч. 6 ст. 29 Закону «Про кооперацію», яка визначає види виплат, передбачає, що у разі ліквідації кооперативу *його майно*, що залишилося після задоволення вимог кредиторів кооперативу, здійснення виплат членам кооперативу паїв та виплат на паї, кооперативних виплат, оплати праці, розрахунків з кооперативним об'єднанням, членом якого він є, *розподіляється між членами кооперативу* у порядку, визначеному статутом.

Як встановлено абз. 2 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про цінні папери та фон-

довий ринок» [10], акція є неподільною. Проте це не означає, що акція не може бути об'єктом спільної сумісної власності кількох осіб, оскільки порядок реалізації прав співвласників акції (акцій), зазначається далі в абз. 2 ч. 1 ст. 6 Закону, визначається ЦК України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств.

Оскільки зазначені нормативно-правові акти не регулюють порядок реалізації прав співвласників акції (акцій), що є спільною сумісною власністю подружжя (а він, як зазначалося, дещо відрізняється від порядку, встановленого ЦК України), доцільно було б абз. 2 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» доповнити посиланням на СК України.

Якщо відносини стосовно правового режиму майна, що є спільною сумісною власністю подружжя і передається до статутного капіталу юридичних осіб, стаючи їх власністю, або «повертається» у тому або іншому вигляді у спільну сумісну власність подружжя, більш-менш повно врегульовані у цивільному та сімейному законодавстві, то відносини щодо використання такого майна фізичною особою – підприємцем такого ж докладного врегулювання не отримали.

Закон не виділяє як окремий вид майна майно, що використовується фізичною особою – підприємцем для здійснення підприємницької діяльності. Отже, це може бути все його особисте майно, у тому числі й те, на яке законом може бути звернено стягнення, а також майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власнос-

ті. Такого висновку можна дійти, виходячи з аналізу ст. 52 ЦК України.

Проте, якщо фізична особа – підприємець відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм майном, крім майна, на яке згідно із законом не може бути звернено стягнення, то фізична особа – підприємець, яка перебуває у шлюбі, відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними із підприємницькою діяльністю, усім своїм особистим майном і часткою у праві спільної сумісної власності подружжя, яка належатиме їй при поділі цього майна.

Тому цілком можна погодитися з позицією Верховного Суду України, який у постанові від 11 березня 2015 р. зазначив, що майно фізичної особи – підприємця (яке використовується для господарської діяльності фізичною особою – підприємцем) вважається спільним майном подружжя, як і інше майно, набуте в період шлюбу, за умови, що воно придбане за рахунок належних подружжю коштів [11].

Ще одна проблема стосується визнання недійсними договорів щодо розпорядження майном, що належить чоловікові і дружині на праві спільної сумісної власності, укладених одним із подружжя без згоди іншого.

Як встановлено ст. 63 СК України, дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпорядження майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено домовленістю між ними.

З урахуванням цього ч. 1 ст. 65 СК України встановлює, що дружина, чоловік розпоряджаються майном, що є

об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою.

Виходячи з цього, при укладенні договорів одним із подружжя вважається, що він діє за згодою другого з подружжя (ч. 2 ст. 65 СК України).

Наведені норми майже дослівно збігаються з положеннями частин 1 і 2 ст. 369 ЦК України щодо здійснення права спільної сумісної власності, проте основна відмінність полягає в тому, що, як встановлено ч. 2 ст. 68 СК України, розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності, здійснюється співвласниками виключно за взаємною згодою, відповідно до ЦК України, *після розірвання шлюбу* (курсив наш. – Т. Б.). Таким чином, положення ст. 369 ЦК України не можуть застосовуватися до відносин щодо здійснення права спільної сумісної власності подружжям.

Виходячи з цього, ЦК України і СК України встановлюють різні правові підстави визнання недійсними договорів щодо розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Так, якщо відповідно до ч. 4 ст. 369 ЦК України правочин щодо розпорядження спільним майном, вчинений одним із співвласників, може бути визнаний судом недійсним за позовом іншого співвласника у разі відсутності у співвласника, який вчинив правочин, необхідних повноважень, то згідно з ч. 2 ст. 65 СК України дружина, чоловік має право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що укладений другим із подружжя без її, його згоди, якщо цей договір виходить за межі дрібного побутового.

Таким чином, підставою визнання недійсним договору щодо розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності, укладеного одним із подружжя, є *відсутність згоди іншого з подружжя*.

Зазначена обставина не враховується не лише в судовій практиці, але і в наукових дослідженнях. Так, Н. А. Д'ячкова і Ф. А. Тучин вважають, що положення про те, що правочин, укладений одним із подружжя без згоди іншого, не може бути оспорений у суді (оскільки у ч. 2 ст. 65 СК така можливість надана лише щодо правочинів, які виходять за межі дрібних побутових), суперечить ч. 2 ст. 4 ЦПК України (тут очевидна помилка, оскільки ст. 4 ЦПК України не містить частини 2. – Т. Б.). Відповідно, вважають автори, навіть дрібний побутовий правочин, вчинений одним із подружжя без згоди другого, також може оспорюватися у судовому порядку [12, с. 162].

Вважаємо, що такий висновок авторів може бути поширений і на дрібні побутові договори, укладені одним із подружжя, але підставою для визнання їх недійсними буде не відсутність згоди іншого з подружжя, а інші підстави, передбачені ЦК України.

Не зачіпаючи тут питання щодо форми і нотаріального посвідчення такої згоди (ч. 3 ст. 65 СК України), хоч вони є досить важливими для дотримання майнових прав подружжя, зауважимо, що якщо стосовно поняття дрібного побутового договору може бути за аналогією закону використане визначення поняття дрібного побутового правочину, вміщене в ч. 1 ст. 31

ЦК України, то на запитання, який договір можна вважати договором стосовно цінного майна, ні ЦК України, ні СК України відповіді не дають.

Судова практика, ігноруючи пряму вказівку ч. 2 ст. 65 СК України щодо визнання недійсним договору, укладеного одним із подружжя без згоди іншого, виходить із того, що «розпорядження спільним майном без згоди другого з подружжя може бути підставою для визнання такого договору недійсним лише в тому разі, якщо судом буде встановлено, що той з подружжя, який уклав договір щодо спільного майна, та третя особа – контрагент за таким договором діяли недобросовісно, зокрема, що третя особа знала чи за обставинами справи не могла не знати про те, що майно належить подружжю на праві спільної сумісної власності, і що той з подружжя, який уклав договір, не отримав згоди на це другого з подружжя».

Так, звернення Верховного Суду України до принципу добросовісності при розгляді справ про визнання недійсними договорів, укладених без згоди іншого з подружжя, характерне для низки його постанов (від 7 жовтня 2015 р., від 30 березня 2016 р., від 7 вересня 2016 р., від 22 лютого 2017 р. тощо).

Вважаємо, що наведені судом у цих та інших постановках мотиви, які ґрунтуються на висловленій Ю. С. Червоним думці щодо можливості визнання правочину недійсним, якщо буде доведено, що інша сторона у правочині діяла недобросовісно, тобто знала чи повинна була знати про відсутність згоди на здійснення такого правочину інших співвласників чи одного з них

[13, с. 250], не можуть бути застосовані щодо визнання недійсними договорів, укладених одним із подружжя за відсутності згоди іншого.

Адже цілком зрозуміло, що той із подружжя, хто укладає договір без згоди іншого з подружжя, вже не може діяти добросовісно. Що стосується поведінки контрагента за договором, то законодавець узагалі не бере її до уваги при визначенні підстави визнання договору недійсним відповідно до ст. 65 СК України. Ідеться лише про відносини між подружжям.

Тому посилання суду на добросовісність як на одну із засад цивільного законодавства (хоч така засада згідно зі ст. 7 СК України властива і сімейному законодавству), відповідно до якої мали б діяти сторони договору, у даному разі є безпідставним.

Висновки і пропозиції. Майно, передане одним із подружжя до статутного капіталу створюваного ним приватного підприємства, належить зазначеному підприємству на праві приватної власності. Саме приватне підприємство, засноване одним із подружжя, не може визнаватися окремим

об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Здійснення права спільної сумісної власності подружжя має відбуватися відповідно до вимог ст. 65 СК України, а не ст. 369 ЦК України, а тому судова практика у справах про визнання недійсними договорів, укладених одним із подружжя без згоди іншого, потребує приведення у відповідність до положень сімейного законодавства. Крім того, доцільно в законодавчому порядку розкрити зміст поняття договору з цінним майном.

Викладені тут положення і висновки поширюються і на здійснення права спільної сумісної власності на майно, набуте за час спільного проживання чоловіком і жінкою, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі.

Загалом порушені в цій статті проблеми потребують подальших поглиблених досліджень з метою формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного цивільного і сімейного законодавства та забезпечення однакової судової практики.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 21. Ст. 135.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
4. Харьковская цивилистическая школа: антология семейного права: монография / В. К. Антошкина, В. И. Борисова, И. В. Жилинкова и др.; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2013. 240 с.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «ІКІО» щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19 вересня 2012 року. URL: <http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/17-tp/2012.doc>.
6. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.1992. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 24. Ст. 348.

7. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991. *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. №49. Ст. 682.
8. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008. *Відом. Верхов. Ради України*. 2008. №50–51. Ст. 384.
9. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003. *Відом. Верхов. Ради України*. 2004. №5. Ст. 35.
10. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006. *Відом. Верхов. Ради України*. 2006. №31. Ст. 268.
11. Постанова Верховного Суду України від 11.03.2015 р. у справі №6-21цс15 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
12. Д'ячкова Н. А., Тучин Ф. А. Згода одного з подружжя на вчинення правочинів щодо спільного майна. *Право і безпека*. 2015. №2. С. 160–165.
13. Цивільний кодекс України: Коментар / за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко. Харків: ТОВ «Одісей», 2003. 1079 с.

References

1. Simeinyi kodeks Ukrainy vid 10.01.2002 [Family Code of Ukraine from 10.01.2002]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy*. – *Supreme Council of Ukraine*. 2002. № 21. St. 135 [in Ukrainian].
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV [The Civil Code of Ukraine Code of Ukraine of 16.01.2003 № 435-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 2003, № 40-44, st.356 [in Ukrainian].
3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV [The Commercial Code of Ukraine. Code of Ukraine dated January 16, 2003 No. 436-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, st.144 [in Ukrainian].
4. Antoshkina V. K., Borisova V. I., Zhilinkova I. V. (2013) *Kharkovskaya tsivilisticheskaya shkola: antologiya semeynogo prava: monografiya [Kharkov Civil School: An Anthology of Family Law: Monograph]*. I. V. Spasibo-Fateyevoy (Eds.). Kharkov: Pravo [in Russian].
5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam pryvatnoho pidpriemstva «ІКІО» shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhennia chastyny pershoi statti 61 Simeinoho kodeksu Ukrainy vid 19 veresnia 2012 [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of the private enterprise “ICIO” regarding the official interpretation of the provision of part one of Article 61 of the Family Code of Ukraine of September 19, 2012]. *ccu.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/17-rp/2012.doc> [in Ukrainian].
6. Pro pryvatyzatsiiu derzhavnogo maina : Zakon Ukrainy vid 04.03.1992 [On privatization of state property: Law of Ukraine dated March 4, 1992] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine* 1992. № 24. St. 348. [in Ukrainian].
7. Pro hospodarski tovarystva : Zakon Ukrainy vid 19.09.1991 [On Business Associations: Law of Ukraine of 19.09.1991]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine* 1991. № 49. St. 682. [in Ukrainian].
8. Pro aktsionerni tovarystva : Zakon Ukrainy vid 17.09.2008 [On Joint Stock Companies: Law of Ukraine of 17.09.2008]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 2008. № 50-51. St. 384. [in Ukrainian].
9. Pro kooperatsiiu : Zakon Ukrainy vid 10.07.2003 [On co-operation: the Law of Ukraine of 10.07.2003]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 2004. № 5. St. 35 [in Ukrainian].
10. Pro tsinni papery ta fondovyi rynek : Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 [On Securities and the Stock Market: Law of Ukraine dated 23.02.2006]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 2006. № 31. St. 268. [in Ukrainian].
11. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 11.03.2015 u spravi № 6-21tss15 [Decree of the Supreme Court of Ukraine dated March 11, 2015 in case number 6-21tss15]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen – The only state register of court decisions*. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/> [in Ukrainian].
12. Diachkova N. A., Tuchyn F. A. (2015) Zghoda odnogo z podruzzhzia na vchynennia pravochyniv shchodo spilnogo maina [The consent of one of the spouses to the making of joint property deals]. *Pravo i bezpeka – Law and Security*. 2. 160-165 [in Ukrainian].

13. Kharytonova Ye. O., Kalitenko O. M. (Eds.) (2003) *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Komentar [Civil Code of Ukraine: Commentary]*. Kh.: TOV «Odisei» [in Ukrainian].

Боднар Т. В., доктор юридических наук, професор, професор кафедри громадянського права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член-корреспондент Національної академії правових наук України, Україна, г. Київ
e-mail: tvbodnar@ukr.net

Осуществление супругами права общей совместной собственности

Исследованы проблемы осуществления супругами права общей совместной собственности на имущество, используемое в предпринимательской деятельности субъектами хозяйствования различных организационных форм и видов – частным предприятием, хозяйственным обществом, физическим лицом – предпринимателем, а также вопрос о признании недействительными договоров о распоряжении имуществом, принадлежащим мужу и жене на праве общей совместной собственности, заключенных одним из супругов без согласия другого.

Сделан вывод о том, что частное предприятие, учрежденное одним из супругов, не может признаваться отдельным объектом права общей совместной собственности супругов. Осуществление права общей совместной собственности супругов должно происходить в соответствии с требованиями ст. 65 СК Украины, а не ст. 369 ХК Украины.

Предлагается в законодательном порядке раскрыть содержание понятия договора о ценным имуществом.

Ключевые слова: право общей совместной собственности супругов, частное предприятие, хозяйственное общество, физическое лицо – предприниматель, признание недействительными договоров.

Bodnar T., Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Department of Civil Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv
e-mail: tvbodnar@ukr.net

Realization by the Married Couples of Right of General Joint Ownership

In the article the problems of realization are investigated by the married couples of right of general joint ownership on the property, used in entrepreneurial activity by the subjects of management of different organizational forms and kinds – private enterprise, economic society, physical person-businessman, and also question about confession invalid agreements on disposing of property belonging to the husband and wife on the right of general joint ownership, prisoners one of the married couples without a consent other.

Drawn conclusion that the property passed to one of the married couples in the charter capital of the private enterprise created by him belongs to the indicated enterprise on the right of private ownership. The private enterprise founded by one of the married couples, can not be confessed the separate object of right of general joint ownership of the married couples.

Realization of right of general joint ownership of the married couples must take place in accordance with the requirements of item 65 FK of Ukraine, but not item 369 CK of Ukraine, and that is why judicial practice in matters about confession invalid agreements, prisoners one of the married couples without a consent other, requires a coercion in accordance with positions of domestic legislation. In addition, it is expedient in the legislative order to expose maintenance of concept of agreement with valuable property.

Key words: right of general joint ownership of the married couples, private enterprise, economic society, physical person-businessman, confession invalid agreements.